

ЗАКОН ЗА НАРОДНИТЕ ЧИТАЛИЩА

Обн. ДВ. бр.89 от 22 Октомври 1996г., изм. ДВ. бр.95 от 21 Октомври 1997г., изм. ДВ. бр.90 от 15 Октомври 1999г., изм. ДВ. бр.28 от 1 Април 2005г., изм. ДВ. бр.94 от 25 Ноември 2005г., изм. ДВ. бр.108 от 29 Декември 2006г.

Глава първа. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Чл. 1. С този закон се уреждат учредяването, управлението, дейността, имуществото, финансирането, издръжката и прекратяването на народните читалища.

Чл. 2. (1) Народните читалища са традиционни самоуправляващи се български културно-просветни сдружения в населените места, които изпълняват и държавни културно-просветни задачи. В тяхната дейност могат да участват всички физически лица без оглед на ограничения на възраст и пол, политически и религиозни възгледи и етническо самосъзнание.

(2) Читалищата са юридически лица с нестопанска цел.

Чл. 3. (1) Целта на народните читалища е да задоволяват потребностите на гражданите, свързани със:

1. развитие и обогатяване на културния живот;
2. запазване на обичаите и традициите на българския народ;
3. разширяване на знанията на гражданите и приобщаването им към ценностите и постиженията на науката, изкуството и културата;
4. възпитаване и утвърждаване на националното самосъзнание.

(2) За постигане на целта по ал. 1 читалищата извършват основни дейности, като:

1. уреждане и поддържане на библиотеки, читални, фото-, фоно-, филмо- и видеотеки;
2. развиване и подпомагане на любителското художествено творчество;
3. организиране на школи, кръжоци, курсове, клубове, кино- и видеопоказ, празненства, концерти и чествания;
4. събиране и разпространяване на знания за родния край;
5. създаване и съхраняване на музейни сбирки;
6. извършване и на допълнителни дейности, подпомагащи изпълнението на основните им функции, с изключение на използването на читалищните сгради за клубове с политически цели, за обсебването им от религиозни секти и други дейности, противоречащи на добрите нрави, националното самосъзнание и традиции.

(3) Читалищата нямат право да организират или да предоставят имуществото си за хазартни игри и нощни заведения.

Чл. 4. (1) Читалищата могат да се съюзяват за защита на своите интереси, за провеждане на съвместни дейности и инициативи.

(2) Читалищният съюз:

1. съдейства за постигане целите на читалищата;
2. разработва общите насоки за развитие на читалищните дейности;
3. защитава интересите на своите членове пред държавните, обществените и други органи и организации.

(3) Читалищният съюз няма право да управлява и да се разпорежда с имуществото на читалищата, които са негови членове.

(4) Читалищен съюз се учредява на общо събрание от делегати, упълномощени от ръководствата на читалищата, желаещи да учредят и да участват в този съюз.

(5) Читалищен съюз се регистрира по писмена молба от избрания управителен съвет, като се представят: решение за учредяване на съюза; устав, подписан от учредителите; решение за съгласие за учредяване на съюза и упълномощаване на лицата, участващи в учредителното събрание; образец от подписите на лицата, които ще представляват съюза.

Чл. 5. (1) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) В Министерството на културата се създава Национален съвет по читалищно дело като експертно-консултативен орган. В него участват представители на Министерството на културата, Министерството на образованието, науката и технологиите, Министерството на финансите, съюзи на народните читалища, Дирекцията по вероизповеданията, Народната библиотека "Св. св. Кирил и Методий", творчески съюзи, както и дейци на науката и културата.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) Устройството и дейността на Националния съвет по читалищно дело се регламентират с правилник, утвърден от министъра на културата.

Чл. 6. (1) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) Министърът на културата упражнява надзор върху дейността на читалищата.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) Министърът на културата може да иска отмяна на решенията на общите събрания на читалищата, които противоречат на устава или закона, от окръжния съд, в чийто район се намира седалището на читалището.

Чл. 7. (Отм. - ДВ, бр. 90 от 1999 г.)

Глава втора. УЧРЕДЯВАНЕ

Чл. 8. (1) Читалище могат да учредят най-малко 30 дееспособни физически лица за селата и 100 - за градовете, които вземат решение на учредително събрание.

(2) Учредителното събрание приема устава на читалището и избира неговите

органи. Уставът урежда:

1. наименованието;
2. седалището;
3. целите;
4. източниците на финансиране;
5. органите на управление и контрол, техните правомощия, начина на избирането им, реда за свикването им и за вземане на решения;
6. начина за приемане на членове и прекратяване на членството, както и реда за определяне на членския внос.

(3) Читалищата могат да откриват филиали в близки квартали, жилищни райони и села, в които няма други читалища.

Чл. 9. (1) Читалището придобива качеството на юридическо лице с вписването му в регистъра за организациите с нестопанска цел на окръжния съд, в чийто район е седалището на читалището.

(2) Вписването на читалищата в регистъра на окръжния съд се извършва без такси по писмена молба от настоятелството, към която се прилагат:

1. протоколът от учредителното събрание;
2. уставът на читалището, подписан от учредителите;
3. нотариално заверен образец от подписа на лицето, представляващо читалището, и валидният печат на читалището.

(3) На вписване подлежат разпоредбите на устава, предвидени в този закон, и името на лицето, представляващо читалището.

(4) Всяка промяна в обстоятелствата по ал. 3 трябва да бъде заявена в 14-дневен срок от възникването ѝ.

Чл. 10. (1) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) Министерството на културата води специален регистър на народните читалища.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) Всяко читалищно настоятелство е длъжно в 14-дневен срок след вписването на читалището в съдебния регистър да подаде заявление за вписване в регистъра на Министерството на културата. Към заявлението се прилага уставът на читалището.

Глава трета. УПРАВЛЕНИЕ

Чл. 11. (1) Членовете на читалището са индивидуални, колективни и почетни.

(2) Индивидуалните членове са български граждани. Те биват действителни и спомагателни:

1. действителните членове са дееспособни лица, плащат редовно определения по устава на читалището членски внос и имат право на глас;
2. спомагателните членове са лица до 18 години, нямат право да избират и да бъдат избирани в читалищното настоятелство и имат съвещателен глас.

(3) Колективните членове съдействат за осъществяване целите на читалищата, подпомагат дейностите, поддържането и обогатяването на материалната база и имат право на един глас. Колективни членове могат да бъдат:

1. професионални организации;
2. стопански организации;
3. търговски дружества;
4. кооперации и сдружения;
5. културно-просветни и любителски клубове и творчески колективи.

(4) Почетни членове могат да бъдат български и чужди граждани с изключителни заслуги за читалището.

Чл. 12. Органи на читалището са общото събрание, настоятелството и проверителната комисия.

Чл. 13. (1) Върховен орган на читалището е общото събрание.

(2) Общото събрание на читалището се състои от всички членове на читалището, имащи право на глас.

Чл. 14. (1) Общото събрание:

1. изменя и допълва устава;
2. избира и освобождава членовете на настоятелството, проверителната комисия и председателя;
3. приема вътрешните актове, необходими за организацията на дейността на читалището;
4. изключва членове на читалището;
5. приема основни насоки на дейността на читалището;
6. взема решение за членуване или за прекратяване на членството в читалищен съюз;
7. приема бюджета на читалището;
8. приема годишния отчет;
9. определя размера на членския внос;
10. отменя решения на органите на читалището;
11. взема решения за откриване на филиали на читалището след съгласуване с общината;
12. взема решение за прекратяване на читалището;
13. взема решение за отнасяне до съда на незаконосъобразни действия на ръководството или отделни читалищни членове.

(2) Решенията на общото събрание са задължителни за другите органи на читалището.

Чл. 15. (1) Редовно общо събрание на читалището се свиква от настоятелството най-малко веднъж годишно. Извънредно общо събрание може да бъде свикано по решение на настоятелството, по искане на проверителната комисия или на една трета от членовете на читалището.

(2) Поканата за събрание трябва да съдържа дневния ред, датата, часа и мястото

на провеждането му и кой го свиква. Тя трябва да бъде получена не по-късно от 7 дни преди датата на провеждането. В същия срок на общодостъпни места трябва да бъде обявено и съобщение за събранието.

(3) Общото събрание е законно, ако присъстват най-малко половината от имащите право на глас членове на читалището. При липса на кворум събранието се насрочва за друга дата не по-рано от една седмица. Тогава събранието е законно, колкото и членове да се явят.

(4) Решенията по чл. 14, ал. 1, т. 1, 4, 10, 11 и 12 се вземат с мнозинство най-малко две трети от всички членове. Останалите решения се вземат с мнозинство повече от половината от присъстващите членове.

Чл. 16. (1) Ръководен орган на читалището е настоятелството, което се състои най-малко от трима членове, избрани за срок до 3 години. Същите да нямат роднински връзки по права и съребрена линия до четвърта степен.

(2) Настоятелството:

1. свиква общото събрание;
2. осигурява изпълнението на решенията на общото събрание;
3. подготвя и внася в общото събрание проект за бюджет на читалището и утвърждава щата му;
4. подготвя и внася в общото събрание отчет за дейността на читалището;
5. назначава секретаря на читалището и утвърждава длъжностната му характеристика.

(3) Настоятелството взема решение с мнозинство повече от половината на членовете си.

Чл. 17. (1) Председателят на читалището е член на настоятелството и се избира от общото събрание за срок до 3 години.

(2) Председателят:

1. организира дейността на читалището съобразно закона, устава и решенията на общото събрание;
2. представлява читалището;
3. свиква и ръководи заседанията на настоятелството и председателства общото събрание;
4. ръководи текущата дейност на читалището;
5. отчита дейността си пред настоятелството;
6. сключва и прекратява трудовите договори със служителите съобразно бюджета на читалището и въз основа решение на настоятелството.

Чл. 18. (1) Проверителната комисия се състои най-малко от трима членове, избрани за срок до 3 години.

(2) Членове на проверителната комисия не могат да бъдат лица, които са в трудовоправни отношения с читалището или са роднини на членове на настоятелството по права линия, съпрузи, братя, сестри и роднини по сватовство от първа степен.

(3) Проверителната комисия осъществява контрол върху дейността на настоятелството и председателя на читалището по спазване на закона, устава и

решенията на общото събрание.

(4) При констатирани нарушения проверителната комисия уведомява общото събрание на читалището, а при данни за извършено престъпление - и органите на прокуратурата.

Чл. 19. Не могат да бъдат избирани за членове на настоятелството и на проверителната комисия лица, които са осъждани на лишаване от свобода за умишлени престъпления от общ характер.

Глава четвърта. ИМУЩЕСТВО И ФИНАНСИРАНЕ

Чл. 20. Имуществото на читалището се състои от право на собственост и от други вещни права, вземания, ценни книжа, други права и задължения.

Чл. 21. Читалищата набират средства от следните източници:

1. членски внос;
2. културно-просветна дейност;
3. субсидия от държавния и общинските бюджети;
4. наеми от движимо и недвижимо имущество;
5. дарения и завещания;
6. други приходи.

Чл. 22. (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) Предложенията за годишната субсидия за читалищата по общини, нормативите и механизмът за нейното разпределяне се разработват от Министерството на културата съгласувано с областните администрации и общините.

Чл. 23. (1) Предвидените по държавния и общинския бюджет средства за читалищна дейност се разпределят между читалищата от комисия с участието на представител на съответната община, на всяко читалище от общината и се предоставят на читалищата за самостоятелно управление.

(2) При недостиг на средства за ремонта и поддръжката на читалищна сграда средствата се осигуряват от общинския съвет.

(3) (Отм. - ДВ, бр. 90 от 1999 г.)

Чл. 24. (1) Читалищата не могат да отчуждават недвижими вещи и да учредяват ипотeka върху тях.

(2) Движими вещи могат да бъдат отчуждавани или залагани само по решение на настоятелството.

Чл. 25. Недвижимото и движимото имущество, собственост на читалищата, както и приходите от него не подлежат на принудително изпълнение освен за вземания,

произтичащи от трудови правоотношения.

Чл. 26. (1) Читалищното настоятелство изготвя годишния отчет за приходите и разходите, който се приема от общото събрание.

(2) Отчетът за изразходваните от бюджета средства се представя в общината, на чиято територия се намира читалището.

Глава пета. ПРЕКРАТЯВАНЕ

Чл. 27. (1) Читалището може да бъде прекратено по решение на общото събрание, вписано в регистъра на окръжния съд. То може да бъде прекратено с ликвидация или по решение на окръжния съд, ако:

1. дейността му противоречи на закона, устава и добрите нрави;
2. имуществото му не се използва според целите и предмета на дейността на читалището;
3. е налице трайна невъзможност читалището да действа.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) Прекратяването на читалището по решение на окръжния съд може да бъде постановено по искане на министъра на културата или на прокурора.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) Прекратяването на читалището по искане на министъра на културата и на прокурора се вписва служебно.

Чл. 28. (1) (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) Активите на прекратеното читалище, останали след ликвидацията, се разпределят между други читалища по ред, установен с наредба на министъра на културата и министъра на финансите, съгласувана с Националния съвет по читалищно дело, като се има предвид регионалният принцип.

(2) Читалищният съюз, в който е членувало прекратеното читалище, не може да претендира за разпределянето на имуществото на това читалище.

Преходни и Заключителни разпоредби

§ 1. Наредбата-закон за народните читалища (обн., ДВ, бр. 142 от 1945 г.; попр., бр. 152 от 1945 г., бр. 59 от 1996 г.) се отменя.

§ 2. (1) (Изм. - ДВ, бр. 95 от 1997 г.) Съществуващите народни читалища се регистрират по този закон в срок до 31 декември 1997 г., като представят:

1. протокол от общото събрание, свикано след влизането на закона в сила;
2. устав;
3. нотариално заверен образец от подписа на лицето, представляващо читалището, и валидния печат на читалището.

(2) Броят на членовете на общото събрание трябва да съответства на изискванията на чл. 8, ал. 1.

§ 3. (1) На народните читалища по реда на Закона за държавната собственост и Закона за общинската собственост безвъзмездно се отстъпва право на ползване върху сградите и другите недвижими имоти, предоставени им до влизане в сила на този закон от държавата и общинските органи за читалищни нужди.

(2) Правото на ползване се погасява с прекратяването на читалището.

§ 4. Възстановява се собствеността на читалищата върху всички имоти, включително и земеделски земи, отнети за държавна и общинска нужда независимо от основанията. Възстановяването на правото на собственост върху земеделски земи и въвеждането във владение се извършват по реда на Закона за собствеността и ползването на земеделските земи.

§ 5. С влизането на този закон в сила на неоземлените читалища безплатно се предоставя за ползване 50 декара земя от общинския поземлен фонд, ако има такъв.

§ 6. (Отм. - ДВ, бр. 108 от 2006 г., в сила от 01.01.2007 г.)

§ 7. В Закона за местните данъци и такси (обн., Изв., бр. 104 от 1951 г.; попр., бр. 10 от 1952 г.; изм. и доп., бр. 12 и 104 от 1954 г., бр. 91 от 1957 г., бр. 13 от 1958 г., бр. 57 и 89 от 1959 г., бр. 21 и 91 от 1960 г.; ДВ, бр. 85 от 1963 г., бр. 1 и 52 от 1965 г., бр. 53 от 1973 г., бр. 87 от 1974 г., бр. 21 от 1975 г., бр. 102 от 1977 г., бр. 88 от 1978 г., бр. 36 от 1979 г., бр. 99 от 1981 г., бр. 55 от 1984 г., бр. 73 от 1987 г., бр. 33 и 97 от 1988 г., бр. 21 и 30 от 1990 г., бр. 82 от 1991 г., бр. 59 от 1993 г., бр. 40 и 87 от 1995 г., бр. 14 от 1996 г. - Решение № 3 на Конституционния съд от 1996 г.; изм., бр. 20, 37 и 58 от 1996 г. - Решение № 9 на Конституционния съд от 1996 г.) се правят следните допълнения:

1. В чл. 6, буква "м" накрая се добавят думите "и на читалищата".

2. В чл. 41а, ал. 1 се създава буква "в":

"в) дарения в полза на народните читалища."

§ 8. (Изм. - ДВ, бр. 28 от 2005 г., изм. - ДВ, бр. 94 от 2005 г., в сила от 25.11.2005 г.) Изпълнението на закона се възлага на министъра на културата.

Преходни и Заключителни разпоредби КЪМ ЗАКОНА ЗА ИЗМЕНЕНИЕ И ДОПЪЛНЕНИЕ НА

ЗАКОНА ЗА ТУРИЗМА

(ОБН. - ДВ, БР. 94 ОТ 2005 Г., В СИЛА ОТ 25.11.2005 Г.)

§ 69. Подзаконовите нормативни актове по прилагането на Закона за закрила и развитие на културата, Закона за народната просвета, Закона за народните читалища, Закона за паметниците на културата и музеите, Закона за професионалното образование и обучение и Закона за филмовата индустрия, издадени от или съвместно с министъра на културата и туризма преди влизането в сила на този закон, запазват действието си.

.....

§ 72. В Закона за народните читалища (обн., ДВ, бр. 89 от 1996 г.; изм., бр. 95 от 1997 г., бр. 90 от 1999 г. и бр. 28 от 2005 г.) навсякъде думите "министърът на културата и туризма", "министъра на културата и туризма" и "Министерството на културата и туризма" се заменят съответно с "министърът на културата", "министъра на културата" и "Министерството на културата".

.....

§ 88. Този закон влиза в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник".

Преходни и Заключителни разпоредби КЪМ ЗАКОНА ЗА ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ЗА 2007 Г.

(ОБН. - ДВ, БР. 108 ОТ 2006 Г., В СИЛА ОТ 01.01.2007 Г.)

§ 106. Законът влиза в сила от 1 януари 2007 г., с изключение на § 103 и 104, които влизат в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник".